

לֶךְ לֶךְ - תּוֹכֵן עֲנִינֵי הַפְּרָשָׁה

- א. נסיון אברהם אבינו בהליכה לחרון, ומשם לארץ ישראל.
- ב. נסיונות: רעב בארץ, אברהם ושרה יורדים למצרים, שרה נלקחת לפרעה, ובדרך נס, עולים ממצרים בכבוד.
- ג. ריב רועי אברהם עם רועי לוט, כתוצאה מכך נפרד לוט מאברהם ומתיישב בסדום (יג, ה-יח).
- ד. מלחמת המלכים, רדיפת אברהם להצלת לוט, וניצח את המלכים, והשיב לחמשת המלכים את הרכוש, קיבל את ברכת שם - מלך שלם, ונשבע למלך סדום שלא יקח מרכושו. (פרק יד).
- ה. הבטחת ה' לאברהם: כֹּה יִהְיֶה זֶרְעֶךָ, וְהָאֱמֶן בָּהּ.
- ו. ברית בין הבתרים ונבואת השעבוד במצרים והגאולה משם. (פרק טו).
- ז. שרה והגר המצרית, והולדת ישמעאל (פרק טז).
- ח. הבטחת ה' לאברהם על הולדת יצחק.
- ט. בריתו של אברהם אבינו - מצות מילה (פרק יז).

"וְאַבְרָהָהָ מְבָרְכִיךָ וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר..." (י"ב, ג) -

המקלל את הצדיק נפרעים ממנו לאלתר - סיפור

מדוע שינה הכתוב בלשונו, בעניין הברכה אמר 'וְאַבְרָהָהָ מְבָרְכִיךָ' והקדים את ברכת ה' לברכת המברכים, ואילו בעניין הקללה אמר 'וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר' - בהקדימו את קללתם לצדיק לקללתו אותם? מדוע לא נקט בלשון שווה 'וְאַבְרָהָהָ מְבָרְכִיךָ - וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר', או 'ומברכך אברך - ומקללך אאור'...?

אומר ה'אור החיים' כי המברך - 'יקדים ה' לברכו קודם שיברך לאברהם, מה שאין כן המקלל, לא יקדים ה' לאור אותו. והטעם, כי יחפוץ ה' להפחיד, לבל יזלזל אדם בכבוד אברהם! וזולת זה, אם יקדים ה' לקלל מי שהוא עתיד לקלל - לא יורגש הדבר כי הוא זה סיבה, וכשלו בדבר בני אדם גם בני איש'. דהיינו, שלכך כאשר אדם רוצה לקלל את אברהם - ממתין לו הקב"ה ומיד כשהוא מקלל הוא נפרע ממנו לעין כל, כדי להמחיש לכל כי הפגיעה בכבוד הצדיק, היא שהובילה לעונשו. מעשה נורא אירע בסלוצק. אחד משוטרי המקום בא לביתו של רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שהיה רב העיר, על מנת לאוסרו. השוטר התנהג כלפיו בגסות רוח. בחוצפה רבה הכריחו ללכת באמצע הרחוב ואסר עליו ללכת על המדרכה בצד הדרך. זמן קצר לאחר המעשה, חלה לפתע אחד מילדיו של אותו שוטר ומת. לא עברו ימים רבים ומת עוד אחד מילדיו של השוטר, וכעבור ימים מספר מת אצלו בן נוסף. בבית השוטר רבתה תאניה ואניה, פחד גדול תקף את כל בני הבית, הם הבינו שכל הרעה הגדולה שבאה לביתם והאסונות הכבדים הפוקדים אותם, הינם כתוצאה מהפגיעה שפגע השוטר בכבוד הרב. השוטר מיהר לביתו של רבי איסר זלמן, בכה והתחנן לפניו שיסלח לו על הפגיעה שפגע בו ובקשו להתפלל שהמגפה שתקפה את ביתו, תיעצר. סלח רבי איסר זלמן לשוטר על אשר עולל כנגדו, והמגפה שאכלה בביתו אכן נעצרה. [בדרך עץ חיים]

דבר העורך

פותחת הפרשה: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לָךְ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבְּרִית אַבְרָם - הַנִּסְיוֹן הַזֶּה נִמְנָה בֵּין עֲשֶׂרֶת הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁנִּתְּנָה אֲבִרָה אֲבִינוּ. אֲלֵא שֶׁמִּפְרָשֵׁי הַתּוֹרָה כָּבַר הִקְשׁוּ שֶׁאֵלֶּה עֲצוּמָה: "וְאַעֲשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל, וְאַבְרָכָךָ וְאַגְדֹּלָה שְׁמֶךָ, וְיִהְיֶה בְּרָכָה" - הַקִּבְ"ה מְבַטֵּחַ לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ שֶׁבְּזִכּוֹת הַלֵּכָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם יִזְכֶּה לְבָנִים, לְעוֹשֶׂר, הַבְּרִכוֹת יִהְיוּ מְסוּרוֹת בִּידוֹ, וְמָה לֹא?

מָה אִפּוּא גְדוּלְתוֹ שֶׁל אֲבִרָה אֲבִינוּ שֶׁעַמֵּד בְּנִסְיוֹן זֶה?... זְקֵנָה יְהוּדִיָּה הַגִּיעָה לְרִבִּי אֲבִרָה יַעֲקֹב מְסִדִּיגוֹרָא בְּתַחֲיָנָה: "רִבִּי קְדוֹשׁ, לְבָנֵי הַיִּתֵּה מְבַשְּׁלֵת שֶׁכֶּר, לְאַחֲרֹנָה לֹא עוֹלָה בִּידוֹ הַשִּׁיכָר יָפֵה, הוּא וּבְנֵי בֵיתוֹ גּוֹעִים בְּרַעַב. אֲנִי רִבִּי, תִּבְקֹשׁ מִהֶקֶב"ה שִׁיזְרַח מִזְלוֹ שֶׁל בִּנִי. הַקְשִׁישָׁה הַחֲלָה לְמִנּוֹת שֶׁל עֲצוֹת בְּעִנְיָן פְּרִנְסָה לְבָנָה. הַרְבֵּי שָׁאֵל: "נִשְׁאָרוּ לְבָנֶיךָ חַבִּיּוֹת שֶׁבָּהֶן יִיצֵר בְּעֵבֶר שִׁיכָר"? "כֵּן, כֵּן", הִנְהִיגָה הַזְקֵנָה נִמְרָצוֹת. "תֹּאמְרִי לוֹ שִׁימְלֵא חֲבִית בְּמִים רְגִילִים וְיִיגֹשׁ לְפָרִיץ הַכֹּפֶר שֶׁמַּחֲתֵן אֶת בְּנוֹ בְּעוֹד ג' חֳדָשִׁים וְיִבְקֹשׁ לְסַפֵּק לוֹ מִשְׁקָה".

הַפְּרִיץ הַגִּיעַ בְּמִפְתִּיעַ לְבֵיתוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי בְּכַדִּי לְעֶרוֹךְ סִדְרַת טַעֲמִימוֹת, לְבוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי דָּפַק בְּעוֹצְמָה רַבָּה וּפְנִי חוֹרוֹ. הֵן עֵתָה תִּתְּגַלֶּה הַתְּרִמִּית וְרֹאשׁוֹ יוֹסֵר מֵעֲלֵיו כְּהַרְף עֵינַי. אִיךְ מִלֹּא לְבוֹ לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹל אִמּוֹ הַתְּמִימָה? "אֲחַחח..." נִשְׁמַעָה גְּנִיחָתוֹ שֶׁל הַפְּרִיץ מִתּוֹךְ הַכּוֹס הָעֵנִיקִית. "שִׁיכָר טַעִים שֶׁכֶּזֶה לֹא טַעֲמִיתִי מֵעוֹד". בּוֹ בְּמָקוֹם הַזֶּמֶן הַפְּרִיץ שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת חַבִּיּוֹת מִהֲנוֹזֵל הַמְּשׁוּבָח. הַיְּהוּדִי הַמְּבוֹהֵל רָתַם אֶת הָעִגְלָה לְסוֹסִים וְחִישׁ נִיצֵב בְּפָנֵי הַרְבֵּי מְסִדִּיגוֹרָא: "רִבִּי קְדוֹשׁ, מָה אַעֲשֶׂה כַּעַתָּה? מֵהִיכָן אֲמַצִּיא לְפָרִיץ 300 חַבִּיּוֹת שִׁיכָר"? פֶּכֶר יָדָיו בִּיָּאוֹשׁ.

הַרְבֵּי חִיִּיק וְהַפְּטִיר: "כֹּלֹם תִּמּוֹ הַמִּים בְּנֵהר שְׁלִיד עִירְכֶם"?...! הַרְמָז הַסְּפִיק לַיְּהוּדִי שֶׁאֵין-רֵץ לְמַלֵּא אֶת כָּל הַחַבִּיּוֹת שֶׁבְּרִשּׁוֹתוֹ בְּמִים וְלִהְיוֹת לְיָדֵי מִשְׁרָתִי הַפְּרִיץ. אֲלוֹ גָּמְלוּ לוֹ בְּתִמְרוֹהַ בְּסִכּוּמִי כֶּסֶף אֲגָדִים כְּמוֹתֶם לֹא רָאָה עֵדִינִי. זֹאת וְעוֹד, שֶׁכֵּל אֹרְחֵי הַחֲתוּנָה הִתְלַהְבוּ מִהַשִּׁיכָר הַמְּשׁוּבָח וְהַזְמִינוּ אִף הֵם כְּמוֹת עֵנֶק מִהַיְּהוּדִי, שֶׁכַּעַת הַחֵל לִיַּצֵּר שִׁיכָר אֲמִיתִי בְּדַרְכֵי יִיצוֹר מְקוֹבֵלוֹת... אִמּוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי בָּאָה לְהוֹדוֹת לְרִבִּי, וְאַמְרָה: "חֲשַׁבְתִּי כָּבֵד עַל כָּל הָאֲפִשְׁרוּיּוֹת אִיךְ ה' יִתְּבָרֵךְ יַעֲנִיק עוֹשֶׂר לְבָנִי. עַל מִים בְּטַעֵם שִׁיכָר לֹא חֲשַׁבְתִּי"...

בְּסִפֵּר הַקְּדוֹשׁ "בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", מְבִיא רִמְזָה נִפְלָא בְּשֵׁמוֹ שֶׁל אֲבִרָה - רֹאשֵׁי תִיבוֹת "רִיבוֹת מְחֻשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ". אֲלֵא שֶׁאֲנִי צְרִיכִים לַפְעֻנָח מִהַ מְשַׁמְעוֹתוֹ עֲבוּרָנוּ.

הַנִּסְיוֹן שֶׁעַמֵּד בּוֹ אֲבִרָה אֲבִינוּ הִיָּה נִסְיוֹן קֶשֶׁה מְאֹד: הוּא שׁוֹמֵעַ סִדְרַת הַבְּטָחוֹת בְּרוּרָה מִפִּי הַקִּבְ"ה, אֲבֵל הוּא לֹא יוֹצֵא לְדֶרֶךְ בְּגִלָּל הַבְּטָחוֹת הַמִּפְתּוֹת וְהַקּוֹרִצוֹת. אֲלֵא בְּגִלָּל שֶׁה' יִתְּבָרֵךְ צִיּוּהָ אוֹתוֹ. זֶהוּ דְּבַר קֶשֶׁה מְנִשּׁוֹא לְלַכֵּת בְּכוּוֹנָה טְהוּרָה לְקִיּוּם רְצוֹן ה' בְּלִי שֶׁתִּתְּעַרֵּב אִיזוֹ מַחֲשָׁבָה עַל הַדִּיבִידָנָה הַצִּפּוּי בְּסוֹף הַדֶּרֶךְ. וְדָבָר זֶה מִלְּמַדָּת אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה: "וַיִּלְךְ אַבְרָם פָּאֶשֶׁר דְּבַר אֱלֹהֵי ה'", לֹא בְּגִלָּל הִנָּה אוֹ שֶׁכֶּר מִכָּל סוֹג שֶׁהוּא.

וְכִיצַד הַנִּסְיוֹן הַזֶּה נִוָּגֵעַ גַּם אֵלֵינוּ? פְּעָמִים רַבּוֹת חוֹשֵׁב הָאָדָם שֶׁהוּא יַעֲלֶה כֶּךָ, אוֹ שֶׁמָּא יַעֲשֶׂה כֶּךָ, כָּל זֶה בְּמִטְרָה לְהַגִּיעַ לְתוֹצָאָה הַרְצִיָּה מִבְּחִינָתוֹ. אֲלֵא שֶׁהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית, וְהַקִּבְ"ה פּוֹנֵה לְכָל יְהוּדִי בְּקִרְיָאָה רֹחֲנִית: "לֶךְ לָךְ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ תִּצָּא מִרְצוֹנוֹתֶיךָ הָאֲרִצִּים, תִּבְטֹל אֶת רְצוֹנְךָ לְהַגִּיעַ לְעֵדֶךָ לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן ה' יִתְּבָרֵךְ בְּמִסְלּוֹל שֶׁהוּא יִקְבַּע לָךְ דִּהִינּוּ - "אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ". אֲנִי אֶקַּח אוֹתְךָ לְמָקוֹם הַטוֹב בְּיוֹתֵר בְּשִׁבְלֶיךָ, גַּם אִם נִרְאָה לָךְ שֶׁאַתָּה מִפְסִיד מִכָּךְ אוֹ נִיזוֹק. שֶׁנֶּן לַעֲצֻמָּה: "רִבּוֹת מְחֻשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ" (מְשַׁלִּי י"ט, כ"א), כִּיצַד לְנִהוּג בְּדֶרֶךְ הַטֵּבֶע, אֲבֵל בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר "וְעֵצָה ה' הִיא תִּקּוּם".

י'ה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לוֹט מַעֲמוֹ

(י"ג, י"ד) - **מדוע קירב אברהם את לוט**

מפני מה לקח אברהם עמו את לוט? אם מפני שדאג לו כשאר בשר, הכיצד יכול היה ללכת לסדום, המקום הגרוע בעולם (מבחינה רוחנית)?! אלא הטעם לכך - מפני שדוד המלך ע"ה יצא מלוט ומסדום. שהנה בזוהר (לך לך ע"ט) מבואר, שאברהם אבינו שמר על לוט ונתן לו להידבק בו, כיוון שצפה ברוח הקודש שיצא ממנו דוד המלך!

מובא בזוהר הקדוש שכדי להוריד נשמה גבוהה כל כך כמו של דוד המלך - מלך המשיח, צריכים לעשות בלבול או הטעייה, ולכן אמנם זה נראה תמוהה שדוקא מהבת שלו יצא דוד המלך, אך אין דרך אחרת להורידו לעולם הזה זולת בלבול של השטן. ועתה נבאר, כתוב במדרש רבה (נ', י'): 'וְאֵת שְׁתֵּי בָנָתָיִךְ הַנְּמָצָאֹת' (בראשית י"ט, ט"ו) - אמר רבי טוביה בר יצחק: שתי מציאות - רות המואביה ונעמה העמונית יצאו מבנות לוט. ובתהלים (פ"ט, כ"א) כתוב: 'מַצְאֵתִי דָּוִד עֶבְדִּי' - היכן מצאתי אותו? בסדום. מבאר המהרד"ו (מורנו הרב זאב וולף איינהורן): למצוא יהלום במקום סגולתו - אין זו מציאה. אך למצוא יהלום באשפה - את דוד המלך בסדום - זו מציאה!! וכן מפורש במדרש רבה (נ"א, ח'): אמרו בנות לוט: נשקה את אבינו יין 'נְנַחֲיָהּ מֵאֲבִינוּ זָרַע' (י"ט, ל"ב) - לא כתוב ונחיה מאבינו 'בן', אלא 'זרע' - לרמז על צאצא מרוחק יותר - מלך המשיח שייצא מדוד. לכן טרח אברהם אבינו עבור לוט והציל אותו במלחמה, לפי שעתיד לצאת ממנו מלך המשיח. ולכן הרשה אברהם ללוט ללכת לסדום, כיוון שמסדום צריך להימצא מלך המשיח.

ויש לתמוה, מדוע מלך המשיח צריך לצאת מסדום? מסביר הרב ברוך רוזנבלום שליט"א: תחילה יש לבאר, מה הועילה תפילת אברהם על סדום? הרי כה האריך בתפילה, ולבסוף נהפכו כולם? מבאר ה'פיתוחי חותם': ודאי יצאה תועלת מיידית מתפילת אברהם - הצלת לוט. שכן מבואר שלוט ניצל בזכות אברהם, כי גם לוט היה רשע. ומפני זה, אסור היה לו להביט לאחר, כיוון שבתהלים (ק"ח, ז') כתוב 'ה' לִי בַּעֲזָרִי, וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשֹׁאֲנִי' - על כן רק מי שצדיק יכול לראות במיתת שונאיו הרשעים. ולכן אשת לוט שהסתובבה - נענשה. יוצא, שתפילת אברהם הועילה בשביל הצלת לוט, למען ייצא מלך המשיח. וזה מרומז בפסוק 'לֹא אֲשַׁחֲיֵת בְּעֹבֹר הַעֲשָׂרָה' - הוא דוד המלך, דור עשירי ליהודה.

הַקֶּבֶה מִסֵּב שִׁיצָאוּ עִמּוֹן וּמוֹאָב

כשחשבו בנות לוט שהעולם נשרף (כמו במבול) ורצו להחיות זרע, נכנסו למערה, ואמרו (י"ט, ל"ב): 'לֵכָה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינוּ יִין'. מקשה המדרש רבה (נ"א, ח'): מניין היה להן יין? הלא היו במערה?! ומתרץ: א. צוער הייתה אחת מ-5 ערי סדום, והיו עשירים באים לשם ומחביאים כדי יין.

ב. זימן להן הקב"ה בדרך נס יין, שהיה מעין עולם הבא, ופירש"י: כדי שייצאו שתי אומות מהם - עמון ומואב. יד ה' הייתה בזאת, עד שזימן להן במיוחד יין שהיה מעין עולם הבא. וה'אלשיך' הוסיף: כתוב בפסוק שבאו אל לוט אביהם 'בְּלִילָה הוּא', ולא כתוב בלילה 'ההוא'. ועיין רש"י (ל', ס"ז), שישנו עוד מקום בתורה שכתוב: 'בְּלִילָה הוּא' - אצל יעקב ולאח, לאחר מעשה הדודאים, כתוב (בראשית ל', ט"ז): 'וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בְּלִילָה הוּא'. פרש"י: 'הוא' זה הקב"ה, שהקב"ה סייעם שיצא מהם יששכר. מבאר ה'אלשיך': גם כאן הקב"ה עצמו סייע, כדי שיצא דוד המלך, ולשם כך הקב"ה דאג גם ליין.

ומוסיף 'מלא העומר': בפסוק 'כִּי יָד עַל כֶּסֶף יִהְיֶה מִלְחָמָה לָהּ' בְּעַמְלֶק - שמו של ה' חסר אותיות ו' ה', ובמילה 'כס' חסר א'. ביחד 'הוא'. לעתיד לבוא יושלם הכסא, בביאת מלך המשיח.

פֶּרֶק שְׁנִי בִיצִירַת מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ - יְהוּדָה וְתִמְנָר

ועתה, נותר לברר שני דברים: מדוע כה חשוב להגיע עד סדום - 'מַצְאֵתִי דָּוִד עֶבְדִּי' - בסדום? ומפני מה סיבב הקב"ה שבנות לוט יולידו את רות ונעמה ע"י מעשה שנראה פסול כל כך - ביאת אב ובתו, וסובב הקב"ה להן יין במערה עד שיצליחו במעשיהן, 'בְּלִילָה הוּא'? מבאר הרב רוזנבלום שליט"א: המשך יצירת דוד המלך מופיע בעוד שני פרקים מיוחדים בתנ"ך: בפרשת וישב מסופר שתמר שיכלה שני בעלים, ולכן יהודה חשש לתת לה את שלה בנו. והנה, על אם הדרך, התחפשה תמר לקדשה, ואז 'וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל הַדֶּרֶךְ'. וכתוב במדרש רבה (פ"ה, ח'): אמר רבי יוחנן: ביקש יהודה לעבור (להמשיך הלאה) וזימן לו הקב"ה מלאך הממונה על התאוה. אמר לו המלאך: יהודה, היכן אתה הולך? מהיכן מלכים עומדים? מהיכן גדולים עומדים? 'וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל הַדֶּרֶךְ' - בעל כורחו! שלא בטובתו! מפורש במדרש, שהקב"ה הכריח את יהודה לנטות לתמר במעשה שנראה תמוה, למען הוציא את מלך המשיח. ועוד: מיד לאחר שאמרו ליהודה מה עשתה כלתו, ופסק יהודה: 'הוֹצִיאָהּ וְתִשְׁרָף', הוציאה תמר החותמת, ואמר לו: 'הֲכָר נָא'. השיב יהודה: 'צִדְקָה מִמֶּנִּי'. מבואר בגמרא (מכות כ"ג:) מנין ידע יהודה שהיא צדקת? יצאה בת קול ואמרה: 'ממני יצא הדבר, ממני יצאו כבושים', פרש"י: 'כבושים' - נעלמים. נסתרות דרכי הא-ל, כיצד יוצא מלך המשיח, אבל 'מֵאֵת ה' הִיָּתָה זֹאת'.

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי בִיצִירַת מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ - בּוֹעֵז וְרוּת

בועז, גדול הדור היה, זקן ושבוע ימים. ביום האחרון לחייו נשא את רות, נתעברה, ונפטרה. והיה בועז דור שביעי ליהודה, והוליד את עובד, ועובד את ישי, ודוד המלך היה דור עשירי ליהודה. ובזוהר הקדוש (אחרי ע"א): מובא: כשם שבנות לוט עשו עזות, והשקו את אביהן יין ונתעברו, כך תמר ישבה על פתח עיניים. ומהעזות של צדקת זו יצאו הרבה טובות לעולם, וממנה למדה רות. שתחילת ההיכרות הייתה ע"י שנעמי יעצה לרות לבוא באמצע הלילה לשכב ליד בועז.

ומדוע? - מבאר ה'מעם לועז' (רות עמ' צ"ה) שראתה ברוח הקודש שמזה ייצא המשיח. והסתפקה נעמי אם גם בועז רואה זאת, וישתכנע. לכן אמרה לרות: לך עשי כך, ובוועז יחליט לבדו. 'וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיִּחְרַד הָאִישׁ' - בועז קם כל לילה בחצות הלילה, ולפתע, ניסיון עמד לפניו! מיד למחרת בירר בועז האם הגואל הקרוב רוצה ברות, וכשסירב הגואל - נשא אותה בועז.

קֶשֶׁר הַדּוֹק בֵּין מַעֲשֵׂה לוֹט, יְהוּדָה וּבּוֹעֵז בְּשִׁלוֹשׁ בְּחִינּוֹת

התאריך, החיפזון, ואופי המעשה. והנה, אפשר להיווכח, כמה נוראות דרכי ה', וכמה קשורים זה לזה ג' המעשים: בנות לוט נתעברו בפסח, ובאותו הזמן באו שלושה מלאכים, ונתבשר אברהם שייולד לו בן בעוד שנה בדיוק, ונולד יצחק בפסח, ומעשה רות - גם הוא בפסח היה, כמו שמובא ב'מעם לועז' (עמ' צ"ב) מגזירה שווה: אצל בועז כתוב: 'וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיִּחְרַד הָאִישׁ', וביציאת מצרים נאמר: 'וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַה' הָקָה כָּל בְּכוֹרֵי'. וכך לעתיד לבוא: 'בְּנִיסָן נִגְאָלוּ' - בפסח, ובתאריך זה בדיוק 'עֲתִידִים לְהִיגָאֵל' ע"י מלך המשיח, שנוצר בליל פסח! ומוסיף ה'מעם לועז' (עמ' ק"ד): מכנה משותף מדהים: ב-ג' מעשים אלו נראה כאילו ברגע-קט, לא היה הדבר יוצא אל הפועל: בנות לוט חשבו שזוהי ההזדמנות האחרונה לקיום העולם. יהודה, כמעט עקף את תמר, והקב"ה החזירו בעל כרחו - 'וַיֵּט אֵלֶיהָ'. ובועז נשא את רות ביום האחרון לחייו. וזהו יסוד באמונת משיח, שכן זמנו הוא 'בעתו', ולא יתעכב אפילו רגע. והקשר השלישי בין המעשים, בשלושתם נראה כאילו אין הם ראויים: לוט ובנותיו, יהודה וכלתו (במעשה של קדשה כביכול), ובועז ורות (גדול הדור עם גיורת), ובשלושתם - הנשים הן שיזמו, ואילו על הגברים - לוט, יהודה ובועז, הדבר נכפה מהקב"ה. ומדוע? מבאר הזוהר (שער הגילגולים, הקדמה ט"ו): מוכרח דוד לצאת כך, כיון שהס"מ יקטרג, ולא יתן להוציא את מלך המשיח ממעשה שנראה טהור. מה עשה הקב"ה? סימא עינו של הס"מ, וממעשה שנראה כביכול פסול, שאין סיכוי שיצא ממנו טוב - מכאן יצאה נשמת משיח!

"וַיֵּרְאוּ אֶת־הָאֱלֹהִים וַיִּהְיוּ לָהֶם כְּאִישׁ מֵת"

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פְּרָעָה " (י"ב, ט"ו) - המלחמה

להצלת החטופות - סיפור מרגש

שלוש יריות הדהדו ברחובות העיר שפולה שבאוקראינה. זה היה אות מוסכם, המתריע על מתקפת פורעים על יהודי העיר. בתוך דקות התגלגלה ברחבי העיר הבשורה המרה: כנופיית פורעים חדרה לבית החרושת לסוכר, ששכן במרחק של כשלושה קילומטרים מהעיר, ולקחה בשבי את כל העובדות היהודיות. עשרות צעירות יהודיות עבדו בבית החרושת, כדי לסייע לפרנסת משפחותיהן, והן נחטפו והובלו לעבר יעד לא ידוע.

זעקות שבר נשמעו מבתי העיר. אימהותיהן של הצעירות סובבו ברחובות העיר וזעקו מרה על האסון הצפוי לבנותיהן, הנתונות כעת בידי פושעים אכזריים.

זה היה בחודש תמוז תרע"ט (1919). הימים ימי מלחמת האזרחים ברוסיה הסובייטית, מלחמה שהחלה אחרי המהפכה הקומוניסטית שנתיים קודם לכן ונמשכה כשש שנים. בימים האלה לא היה שלטון מרכזי חזק, וכנופיות פורעים ניצלו את המצב לפגוע ביהודים.

העיר שפולה נהפכה לעיר מקלט ליהודים. רבים האמינו שקברו של 'הסבא משפולה' שומר על יהודי העיר.

לא הרחק מהעיר שכן הכפר לבדין, שממנו יצאו פרעות שהונהגו בידי בריונים מקומיים. בתחילה הצליחו היהודים לקנות את שלומם בתשלום כופר, אך במרוצת הזמן נעשתה גם שפולה יעד לגזל ולפשע מצד שכניה.

בעקבות המתקפות הוקמה בסתיו אותה שנה ה'הגנה'. קבוצת יהודים החליטה לנקוט יוזמה ולהיות מגן לקהילה היהודית. הם הצטיידו בנשק, וכשראו שאכן הדבר מועיל להרחקת הפורעים, פתחו במבצע רחב לקניית נשק. תמורת מצרכי מזון קנו נשק וכדורים. בתוך זמן קצר עלה בידם להצטייד במאה רובים.

בחודשים הבאים נעשתה ההתארגנות הספונסנית לארגון מסודר ולכוח חלוץ שסייע רבות בהגנת העיר.

פלוגת ההגנה הראשונה נהפכה בתוך זמן קצר לארבע פלוגות. כל אחת ואחת מהן הופקדה על חלק אחר של העיר.

בראש כל פלוגה עמד מפקד, שלימד את לוחמיו להשתמש בנשק ובחומרי חבלה.

בהמשך כבר הגיעה ההגנה לשש פלוגות, שאבטחו שישה אזורים בעיר. כמות הנשק גדלה, ובידי המגינים היו אלפים רובים, עשר מכונות ירייה שהובלו על מריצות (טצ'קי), והמון רימונים ופצצות.

אפשר להניח שהשלטון המקומי העלים בכוונה את עינו מהנשק שבידי היהודים, ביודעו בוודאות כי אין לו מה לחשוש מפניהם, ובפרט שהשלטון לא סמך על המשטרה המקומית. במרוצת הזמן קיבלה ההגנה היהודית מעמד חוקי.

באותו יום, כשנשמעה ה'אזעקה', אותן שלוש יריות שבישרו כי פורעים התנפלו על העיר, עזבו חברי ההגנה את כל עיסוקיהם. פועלים ובעלי מלאכה יצאו בריצה ממקומות עבודתם. חנוונים הגיפו את דלתות חנויותיהם. כולם מיהרו אל מפקדת ההגנה. התוקפים ניצלו את העובדה שבית החרושת היה רחוק מהעיר, ועד שהגיעה הידיעה אל המגינים, כבר הספיקו להתרחק מהמקום.

המגינים שהגיעו ראשונים לנקודות ההזנקה לא המתינו לשאר חבריהם. הם זינקו מייד על עגלות רתומות לסוסים שעמדו בשוק, והדהירו אותם לעבר בית החרושת. גם חבריהם עשו כך, ובתוך כמה דקות דהרו מאות מגינים במאמץ לעצור את הכנופייה ולהציל את בנות ישראל מידיה.

המגינים האיצו בסוסים, אך דומה היה כי הדרך נמשכת בלי סוף. תחושת האחריות לחיי עשרות הצעירות קיננה בלב המגינים. הם ידעו שכל דקה עלולה לחרוץ את גורלן.

מהר מאוד הבינו המפקדים שאם תצליח הכנופייה להיכנס עם השביות אל תוך היער העבות, יהיה קשה מאוד לגלותם שם. גם אם ימצאו בתוך היער, תינתן לחברי הכנופייה אפשרות למצוא מקומות מסתור רבים ולתקוף את המגינים.

לכן החליטו המפקדים לשנות את הכיוון. במקום לנסוע אל בית החרושת, הפנו את אנשיהם לעבר הדרך הנכנסת אל היער, בניסיון לחסום את דרכה של הכנופייה.

חברי פלוגות ההגנה עברו את פסי מסילת הברזל ופנו אל הדרך המובילה אל היער. שם הסתתרו עם נשקם.

לא עברו כמה דקות והכנופייה אכן הופיעה. הפורעים נסעו בעגלותיהם שלווים ורגועים. הם כנראה לא העלו על דעתם שחברי ההגנה יקדימו אותם.

עם מתן האות הסתערו חברי ההגנה על אנשי הכנופייה. הללו נדהמו ממתקפת הפתע, ובן רגע נמלטו אל תוך היער, בנוטשם את כל השביות מאחור. הם ידעו שהמגינים יילחמו בחירוף נפש וכי יובסו בקרב.

את רגע השחרור מתאר אחד המגינים, יהודה סלובודיאניק: "הפגישה עם השביות - רק יד אמן גדול תדע לתארה. הן כבר השלימו עם הרעיון שהן מובלות לחרפה ולמוות; והנה רווח והצלה באופן בלתי-צפוי כל-כך, ועל-ידי אחים, חתנים והורים". הניצולות הוחזרו לעיר, והעיר שפולה צהלה ושמחה.

[על-פי 'שפולה - מסכת חיי היהודים בעיירה']

רינה היא תפילה

כותב הגר"ש פינקוס זצ"ל (בספרו שערים בתפילה, שער הרינה) על הפסוק באיכה (ב, ט): "קוּמִי רִנִּי בַלִּילָה לְרֹאשׁ אֲשֵׁמְרוֹת, שְׁפָכִי כִמִּים לִבִּי נִכַח פְּנֵי ה', שְׁאֵי אֵלָיו כִּפִּיךְ עַל נֶפֶשׁ עוֹלָלֶיךָ הָעֲטוּפִים בְּרָעַב בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת".

והקשה הגר"ש זצ"ל, לכאורה רינה היא תפילה הבאה מתוך שמחה ושבח להקב"ה, ואם כך איך נמצאת מקומה כאן בתפילה על 'נֶפֶשׁ עוֹלָלֶיךָ הָעֲטוּפִים בְּרָעַב בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת'? ומבאר שם שבאמת מיוחדת היא תפילה של רינה דוקא בזמן רעב וצרות נוראות, כשנסגרו שערי שמים וצריכים לפתוח שערי ברכה, אין לך פותח שערי השפעה טובה מן השמים כמו שירות ותשבחות, שמיד כאשר מראה פנים צהובות כלפי מעלה מקיים בו 'ה' צִלְךָ, ומראה לו אף הוא פנים צהובות ופותחים לו שערי ברכה וישועה.

וסגולה עצומה היא זו כאשר האדם בצרה, ושערי ברכה סגורים לפניו, שיתבונן ברוב טובותיו יתברך על כל העולם בכלל ואליו בפרט וכו' עד שיתרומם לבוא לידי שירה, ואין ספק שיש מצבים שקשה מאוד לבוא לידי זה, אבל כך היא עצתו הנפלאה של ירמיהו הנביא, שאם עוללים עטופים ברעב, ירנן בחשכת לילה ואז 'וְלִילָה כִּי־וַיֵּרֶא כְּחִשְׁיָהָ כְּאוֹרָה', כפי שאומר דוד המלך בתהלים (קל"ט, ב').

”וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שֶׁ-דִּי הִתְהַלַּךְ לִפְנֵי וְהָיָה

תָּמִים” (י”ז, א') - סיפור מדהים

יהודי מארץ ישראל הגיע לנו יורק לשבת בראשית, ונכנס לאחד מבתי הכנסת בעיר. הוא שם לב שאחד המתפללים אומר את כל הקדישים בתפילה, בקריאת התורה הוא קנה את המפטיר, ולאחר מכן עשה קידוש גדול לכל המתפללים.

”יש לך יארציט?” שאל אותו היהודי, והלה ענה: ”אספר לך של מי היארציט ולעילוי נשמת מי אני עושה את הקידוש”, וכך סיפר: מוצאי מאחת העיירות בהונגריה. היה לי חבר ילדות קרוב, היינו שכנים וגדלנו כאחים. כשפרצה מלחמת העולם השנייה והשמועות הקשות על ההשמדה המונית הגיעו אל עיירתנו, החל חברי להתריס כלפי מעלה ואמונות החלה להתערער. אמרתי לו: ”איננו יודעים חשבונות שמים. זו גזירת שמים, רצון ה', ויש לקבל זאת באהבה”. אמר לי החבר: ”אמור לי, כשחייל גרמני חוטף תינוק מידי אמו, מעיף אותו באוויר ויורה בו למוות למול עיני האם - אתה רוצה לומר שזה רצון ה'?!! יש חוק בגרמניה שאם מתעללים בחיה - עומדים למשפט ונשלחים לכלא. האם בני אדם חשובים פחות מכלבים וחתולים?! לזה אתה קורא רצון ה'?!!”

חלף זמן. הנאצים פלשו להונגריה. אלפי יהודים מיהודי הונגריה נשלחו אל תאי הגזים באושוויץ, ובהם גם אני וחברי. ושמ, בתוכי מחנה המוות, בהמתינו לקיצנו המר, שאל אותי חברי בהתרה: ”נו, אתה עדיין דבק באמונתך? אתה עדיין מאמין שזהו רצון ה'?”

”אני מאמין באמונה שלמה שהכל מאת ה', ומקבל את גזרת ה' באהבה”, השבתי לו, ”אבל הקב"ה הוא כל יכול, ואם הוא רוצה - הוא יכול להצילנו ממוות”. אך החבר נותר בשלו: ”הסוף שלנו קרוב מאוד. אנו סגורים כאן, בתוך מחנה מוות. איך אתה מעלה בדעתך שאפשר להינצל מהתופת הזו?” הוא לא הספיק לסיים את המשפט, והנה הדלת נפתחה ולחדר נכנס קצין גרמני. הוא גער בחייליו: ”מדוע דחפתם לכאן יותר מדי אנשים?” הוא אחז בכמה אנשים שהיו בחדר ומשך אותם החוצה. אחד מהם הייתי אני. עוד הספקתי לשמוע את חברי צועק: ”אתה צודק! אתה צודק! אל תשכח להגיד עליי קדיש!” היהודי סיים את סיפורו ואמר: ”היה זה בשבת פרשת בראשית. זכיתי להינצל מאימי המלחמה, ומאז, בכל שנה בשבת זו אני מקפיד לשמר את היארציט של חברי, אני אומר עליו קדיש ועושה קידוש גדול לעילוי נשמתו...”

ברכת התורה

”לְאִדָּם מַעֲרְכֵי לֵב וּמַה' סִמְנָה לְשׁוֹן” [משלי טז, א]

לעילוי נשמת
מו"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק מרת אימי: שרה-סרה בת שמחה ויוסף: הרב מאיר נסים בן כמסאנה מרכס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל נפתלי בן רחל: אברהם בן שמחה: יעקב ישראל בן גלית רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאור אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (רוג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו שמחה בת סרה: יפה נדרה בת נעמה: רחל בת שמשון: דליה בת חיים הגר בת אהרן והרטה: כחון בת חביבה: אהובה (דייזי) בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת מכסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן שושנה נוואל בת שדרה.

לחצלתה: אליעד יעקב, הרס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה גילי בלומברג: אלעזר בן שמחה

זיווג הגון: ג'ימי שמואל בן אסתר: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה רחלי בת זהבה: עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: זהבה בת אטו נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה: אריק בן חיה: שלי בת חיה

לרפואה:

אהרון בן חנה: משה בן חנה מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט עזר בן גר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זוליס בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת רות: מרים קרן בת רבקה אילה לאה בת ציפורה רחל בת נארה: רות בת לינה: מורית בת רחל לימור הודיה, ושורנה בנט תחן יפה

לזרע של קימא:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה שושנה רייזל בת מינה: שירה בת שושנה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת חיה: לאה רחל בת איריס ויקטוריה תקוה בת רינה: דניאלה בת עפרה מאיר יעקב בן רחל: הילה בת ישראלה מיר בת סוזן: חיים יוסף בן איריס: סרה בת שהאין

להזמנות, להקדשות ולתרומות במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזכויות הרבים

”זאת בריתי אשר תשמרו המול לכם כל זכר”

(י”ז, י') - סיפור מדהים

מעשה היה במצרים לפני כמה עשרות שנים, שהייתה קבוצה של יהודים יראי שמים שהיו מקפידים על קלה כבחמורה וקובעים עתים לתורה והולכים בדרך ה', והנה הגיע רב חדש לכהן ושמע על אחד מעשירי הקהל שהוא פורק עול וכופר בטובתו של מקום ואינו שומר מצוות, ואפילו יום כיפור אצלו כיום חול, רחמנא ליצלן.

פנה הרב לגבאי וביקש להזמין אליו את העשיר. העשיר הגיע בעזות מצח ובזלזול, פנה לרב ואמר: ”ראה כבודו, אני איני שומר אף מצווה ממצוות ה', ומחלל שבתות וימים טובים ומזלזל בכל הקדוש לעמי, ואף על פי כן, יש לי אושר ועושר וכבוד גדול ולא חסרתי דבר!...”

שאל הרב 'האם אתה בטוח שלא עשית שום מצווה?' 'לא עשיתי שום מצווה מעולם, ולא אעשה!' השיב העשיר בחוצפה. שאל הרב 'ברית מילה עשו לך?' - 'הוריי עשו לי ברית כשהייתי תינוק ולא יכולתי להתנגד', השיב האיש.

אמר לו הרב: 'דע לך שכל העושר והכבוד והשפע שיש לך, הוא רק בזכות מצות המילה!' שמע זאת העשיר ואמר בבוז: 'מוכן אני למכור את זכותי במצווה זו בסכום כסף קטן'.

הסכים הרב ועשו שטר בו חתמו על הסכם כי העשיר מוכר לרב את זכותו בברית המילה שבבשרו.

וראה זה פלא, מאותו יום החלו עסקיו של העשיר להתמוטט, עד שהפסיד את כל כספו ונעשה עני ודל, ולא די אלא שחלה בחולי שלא קם ממנו. וראו כל הקהל כי יד ה' הייתה בו על שזלזל במצות ברית המילה, ומאז רם ערכו של הרב, וקיבלו דבריו וכל שאמר - היה קדוש.

”וּבֶן שְׁמֹנֶת יָמִים יְמוּל...” (י”ז, י”ב)

מובא ב'שולחן ערוך' (יורה דעה רס"ה, י"א) שנוהגים לעשות כסא לאליהו, שנקרא 'מלאך הברית'. ומקור דבר זה מפרקי דרבי אליעזר (פרק כ"ט) שמלכות אפרים מנעו מבני ישראל למול את בניהם, ועמד אליהו וקינא קנאה גדולה ונשבע על השמים שלא להוריד טל ומטר. ושמעה איזבל וביקשה להרוג אותו.

ברח אליהו להר חורב, נגלה אליו הקב"ה ואמר לו: מה לך פה אליהו? אמר לו: 'קָנָא קְנָאָתִי...' אמר לו הקב"ה: לעולם אתה מקנא לי, קינאת בשיטים על גילוי עריות, וכאן אתה מקנא. חיך שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך.

מכאן התקינו חכמים שיהיו עושים מושב כבוד למלאך הברית. ומבואר מהנ"ל שהוא שכר לאליהו שלא יעשו ישראל ברית מילה עד שיבוא ויראה בעיניו. אולם בזוהר (פרשת לך לך) כתב שהקב"ה אמר לו: חיך, שבכל מקום שבני ישראל יעשו ברית מילה לבניהם בבשרם - אתה תבוא לשם, והפה שהעיד שישאל עזבו - הוא יעיד שישאל מקיימים דבר זה. וזה מה ששינונו 'על מה נענש אליהו לפני הקב"ה', על שאמר לשון הרע על בניו.

ומבואר בזוהר שהוא עונש לאליהו שהוציא לעז על ישראל שאינם מקיימים הברית. ולכך צריך אליהו לבוא לכל ברית כדי לראות בעיניו שישאל מקיימים הברית.

ועניין העונש בזה כתב החיד"א (בשם מהר"י צמח) שבזמן שאליהו שולח ניצוץ שלו בכל מילה שיש בעם ישראל, אז אינו יכול להיות במתיבתא דרקיעא, וזהו עונשו - שמאבד את החידושים שמתחדשים במתיבתא דרקיעא כל זמן שהוא נמצא במקום המילה.